

Organiserad brottslighet och kriminell ekonomi

Amir Rostami
Professor i kriminologi

Det svenska
tillståndet

En antologi om
brottsutvecklingen i Sverige

AMIR ROSTAMI
JERZY SARNECKI
(RED.)

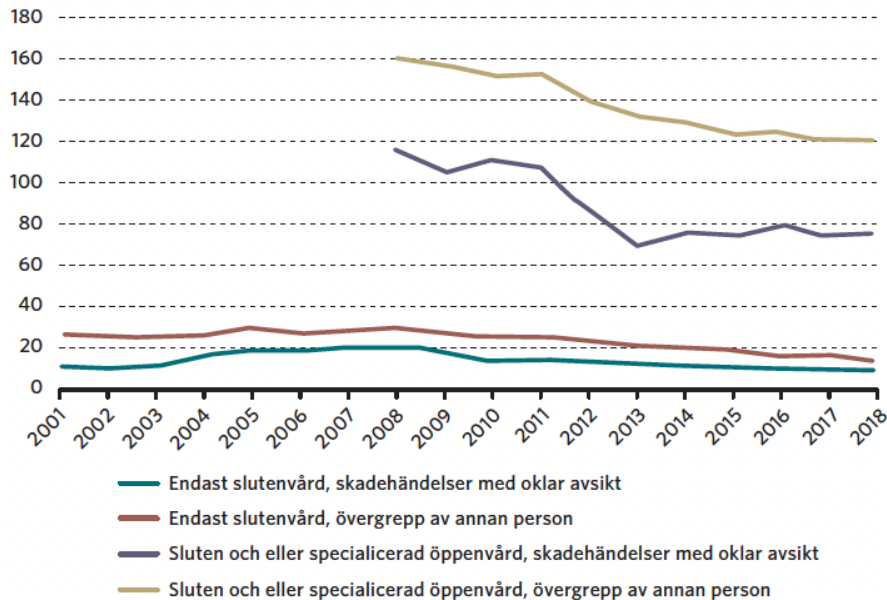
Sammanfattning av problembilden

---

1. Den svenska brottsutvecklingen kan närmast beskrivas som en paradox. Vissa brottstyper har minskat, andra är någorlunda konstanta, och vissa kategorier har ökat kraftigt. Sveriges utmaningar ligger i de s.k. "organiserade brotten". Brottstyper som kräver samarbete (Rostami & Sarnecki, 2022).
2. Totalt sett är det färre personer som söker vård på grund av våld, men de som söker vård för knivskador och skottskador har ökat. En kraftig ökning av dödsskjutningar.
3. Det har skett en kraftig ökning av ekonomisk brottslighet under 2000-talet, t.ex., bedrägerier medan värdetransportrånen försvunnit.
4. Det har skett en betydande ökning av personer som samarbetar i brott, särskilt inom ekonomisk brottslighet, där ökningen uppgår upptill 371% (per capita).
5. Detta har lett till en omfattande kriminell ekonomi som utgör cirka 3% av BNP och som ger den organiserade brottsligheten större handlingsutrymme.

Totalt färre personer som söker vård på grund av våld

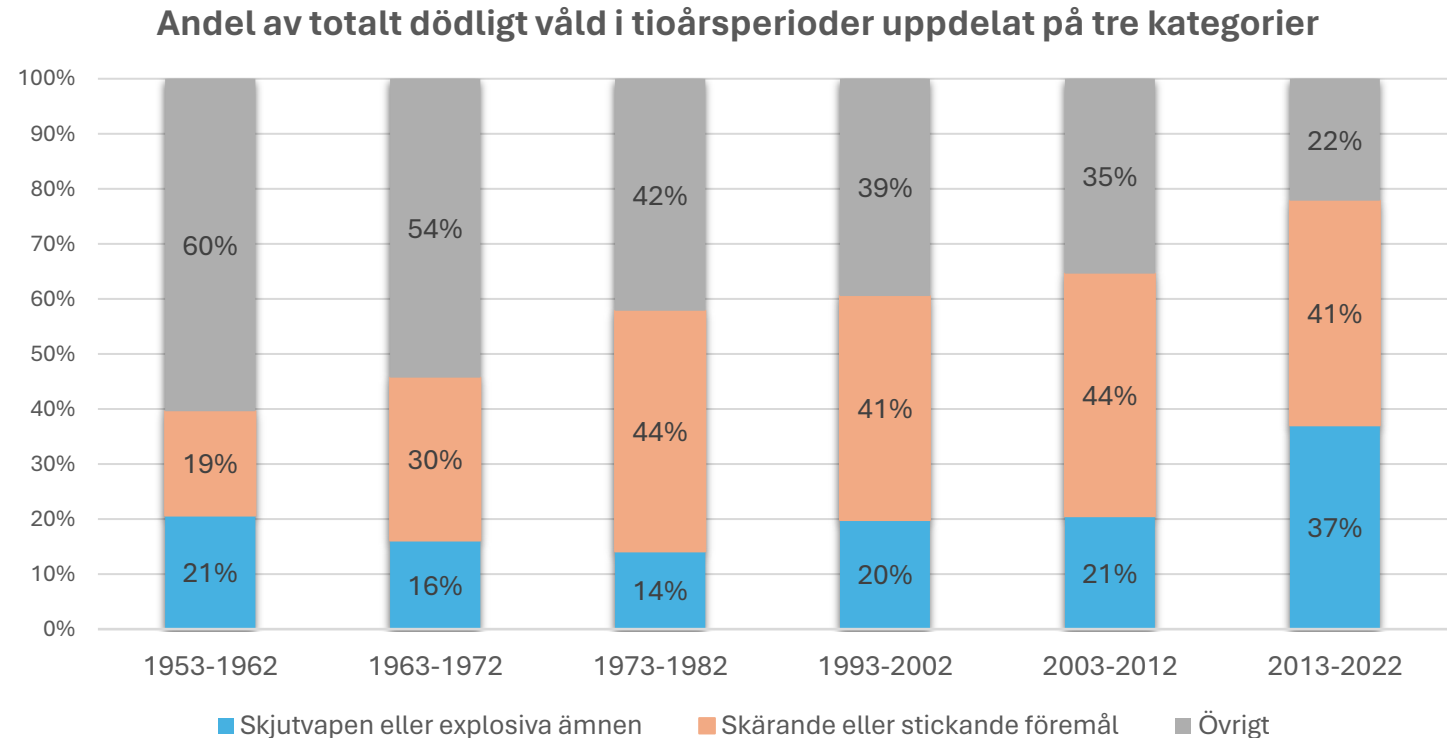
- 2021 var antalet inskrivna på sjukhus till följd av övergrepp av annan person det lägsta antalet som har uppmätts under mätperioden 2001–2021.
- Totalt har antalet personer som skrivs in till följd av våld minskat med 38 procent sedan år 2001. Samtidigt har antalet fall till följd av våld med stickande föremål ökat med 39 procent och våld med skjutvapen ökat med 200 procent sedan år 2001

FIGUR 1.5 Antalet personer (per 100 000) som skrivits in i sluten sjukhusvård på grund av övergrepp av annan person och skadehändelser av oklar avsikt, åren 2001–2018 samt antalet personer (per 100 000) som skrivits in i sluten sjukhusvård och /eller specialiserad öppenvård på grund av övergrepp av annan person och skadehändelser av oklar avsikt, åren 2008–2018. Källa: Socialstyrelsens statistik 2020, Statistikdatabas för yttre orsaker till skador och förgiftningar.

En kraftig ökning av dödsskjutningar

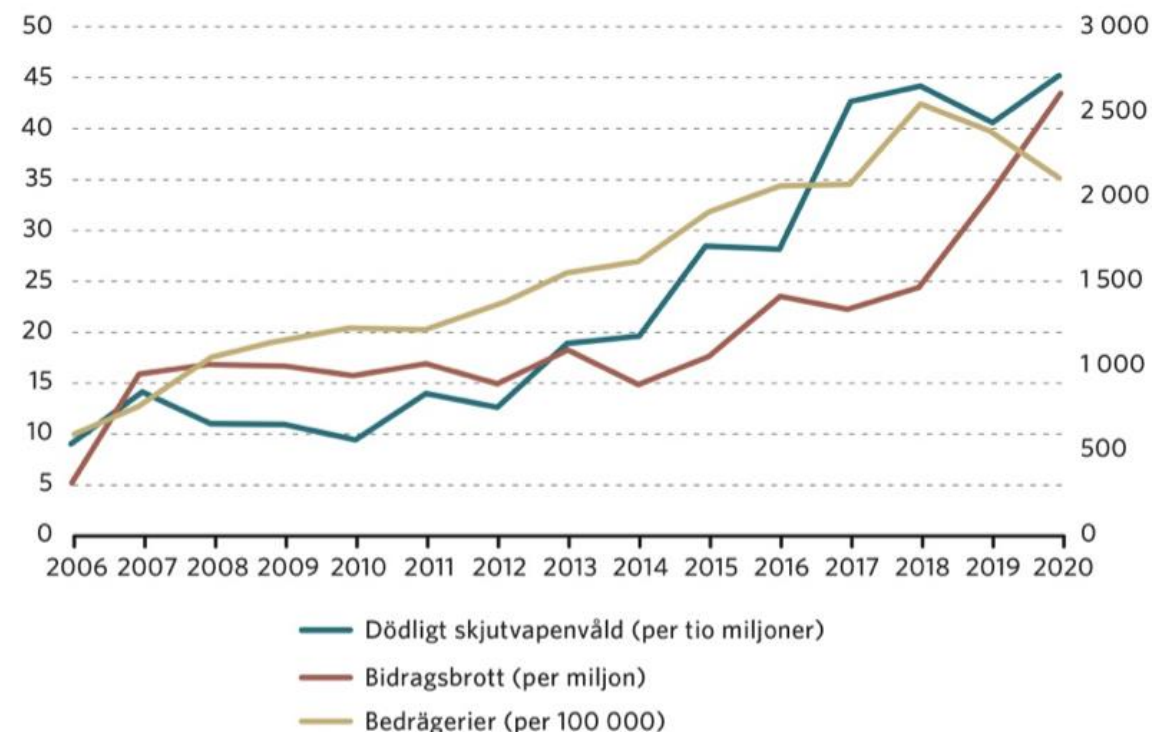
- Det dödliga våldet motsvarar nu 12 avlidna per miljon invånare, vilket är lägre än kring 1990 då siffran var 14–15 avlidna per miljon invånare.
- Dödligt skjutvapenvåld har ökat från 1,8 avlidna per miljon invånare år 1990 till 5,6 avlidna år 2022.
- Andelen dödligt skjutvapenvåld av det totala dödliga våldet har ökat från ca 20% till ca 37%.

Dödligt våld mot män i 15–29-årsåldern var 42 avlidna per miljon invånare år 2021, jämfört med 28 avlidna per miljon i Europa (UNODC 2023).

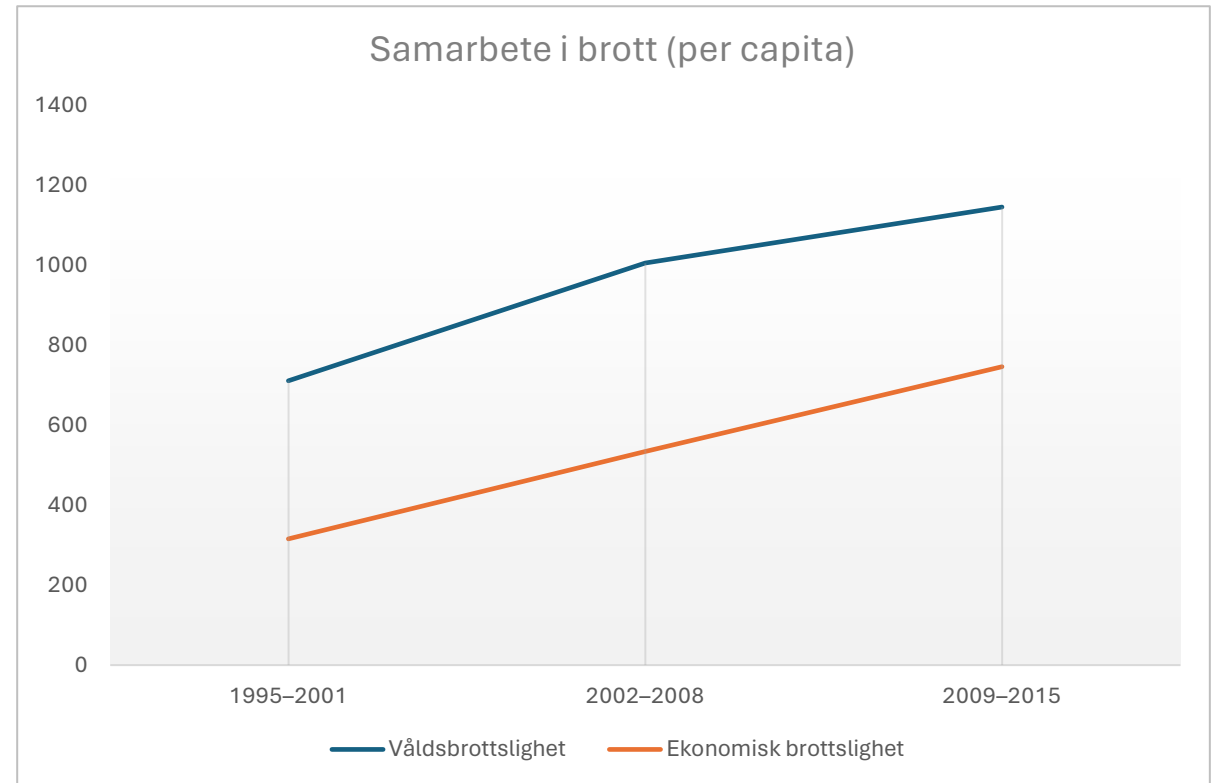
Omfattande kriminell ekonomi

- Polisanmälda bedrägerier ca 7,5 miljarder kronor i brottsvinster per år (Polisen, 2024).
- Brott mot välfärdssystemen ca 15 miljarder per år (ESV, 2023).
- De svarta inkomsterna ca 90 miljarder per år (SKV, 2020).
- Illegala avfallshantering, 3,7 miljarder (Humble et al., 2021)
- Den totala vinsten från narkotikahandeln i första led är ca 1,8-2,8 miljarder (Polisen, 2021).
- En omfattande kriminell ekonomi som utgör cirka 3% av BNP.

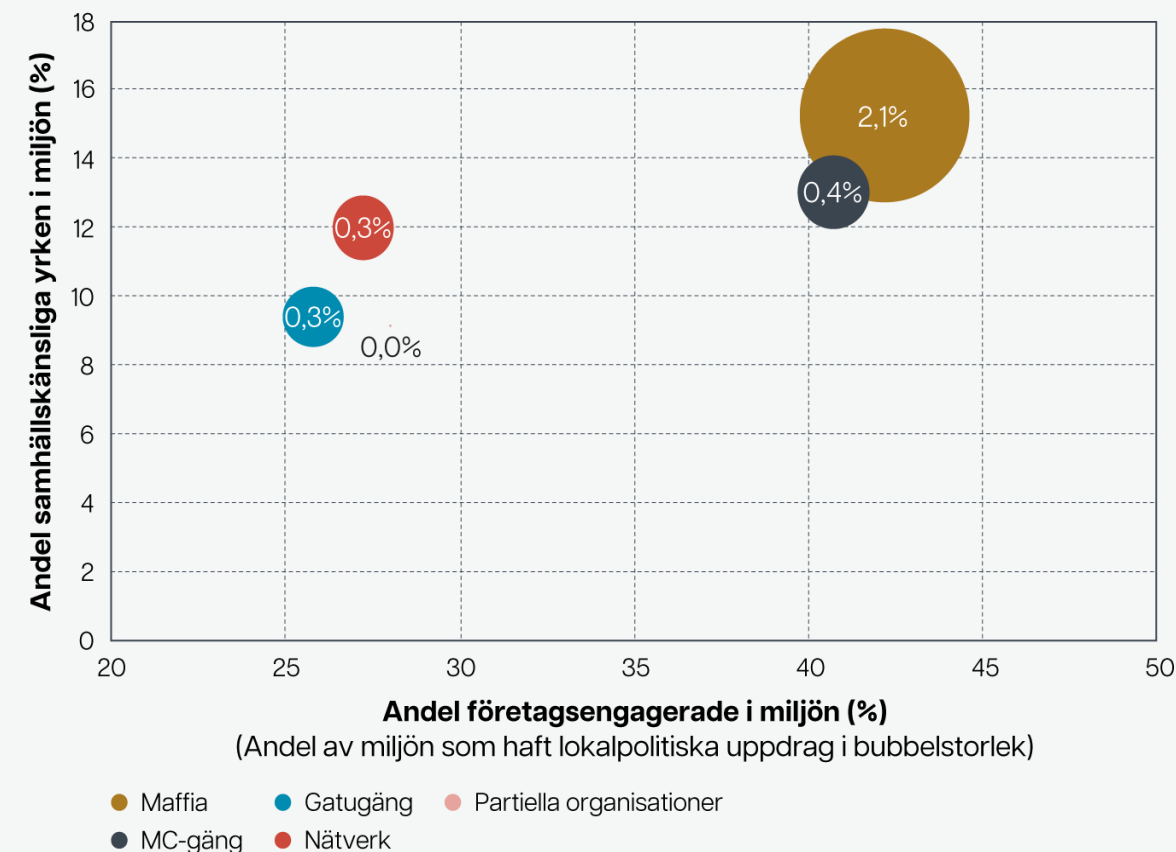
Ökning av kriminella samarbeten

- Medan antalet brott med enskilda gärningspersoner har ökat med 47%, har samarbeten i våldsbrott ökat med upptill 111%, samarbeten i ekonomisk brottslighet med upptill 371%, och samarbeten i övriga brott med upptill 163% (per capita).

Inbäddad i olika samhällssektorer

- 33% av individerna inom den organiserade brottsligheten har haft företagsengagemang som bl.a. styrelseledamöter (n = 4 311) i drygt 21 000 unika organisationer.
- 70% av dessa individer har haft engagemang i aktiebolag
- 12% av individerna inom den organiserade brottsligheten har haft sysselsättning i samhällskänsliga yrken.
- 0,4% av individerna inom den organiserade brottsligheten har haft lokalpolitiska förtroendeuppdrag.

Varför?

Varför...exempel på strategiska sårbarheter

- Tunnelseende, t.ex., har skjutningarna och narkotika överskuggat andra brottsproblem
- Bristande analytisk förmåga i att identifiera sårbarheter i samhället som den organiserade brottsligheten exploaterar. I synnerhet avsaknaden av förmågan att hantera stora datamängder.
- Digitaliseringen och avregleringen av olika marknader utan adekvata kontroller har skapat nya tillfällighetsstrukturer för olika former av brottslighet.
- En brottsbekämpning som inte har varit tillräckligt slagkraftig.
- Genomgående avsaknad av utvärderingar av operativa och samhällsåtgärder mot brott.